

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 470/2023-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej Advokátskou kanceláriou Prachová & Partners s. r. o., Pribinova 20, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-21C/67/2019 (pôvodne sp. zn. 21C/67/2019) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-21C/67/2019 (pôvodne sp. zn. 21C/67/2019) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. septembra 2023 domáhala vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhovala priznať finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobkyňa sa žalobou z 23. decembra 2019 na Okresnom súde Bratislava I domáha náhrady škody 12 160 eur a náhrady nemajetkovej ujmy 10 000 eur s príslušenstvom proti Sociálnej poisťovni. Žalobu odôvodnila tým, že žalovaná v roku 2006 uznala sťažovateľku za invalidnú s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v porovnaní so zdravou fyzickou osobou o 75 % od 1. októbra 2016 (§ 71 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov), avšak nárok na výplatu invalidného dôchodku neposúdila v zmysle platných hmotnoprávných a procesnoprávných predpisov. Ďalej argumentovala, že nečinnosťou žalovanej bola viac ako 5 rokov ukrátená o invalidný dôchodok. Okresný súd vydal rozsudok pre zmeškanie, avšak ten následne uznesením zrušil. Na pojednávaní 20. októbra 2023 mestský súd vyhlásil rozsudok (po podaní ústavnej sťažnosti), ktorý bol sporovým stranám odoslaný 20. novembra 2023.

3. Sťažovateľka argumentovala, že konanie v tak citlivej veci trvá viac ako 3 roky. Okresný súd je vo veci nečinný viac ako 15 mesiacov (od 28. októbra 2021 do 11. januára 2023). Rovnako vytkla okresnému súdu nečinnosť v administratívnej fáze konania (až v apríli 2021 jej bolo doručené vyjadrenie žalovanej z 28. júla 2020). Čo sa týka zložitosti veci, sťažovateľka poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sk/49/2019 z 25. novembra 2020 a rozhodnutie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 48Sa/21/2020 z 10. decembra 2021, ktoré riešili obdobný spor. Sťažovateľka sa na nečinnosť súdu snažila upozorniť sťažnosťou pre nečinnosť z 15. júna 2023 podľa § 62 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podpredseda mestského súdu listom (sp. zn. Spr. 3201/2023 zo 7. júla 2023) vyhodnotil sťažnosť pre nečinnosť za dôvodnú.

4. Ústavný súd uznesením sp. zn. III. ÚS 470/2023 z 28. septembra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Mestský súd vo vyjadrení ospravedlňoval dĺžku konania neprímeraným zaťažením súdneho oddelenia. Ďalej uviedol, že súdna reforma mala prispieť k zrýchleniu konania, pričom nedošlo k prerozdeleniu vecí rovnomerne medzi všetkých sudcov bez zohľadnenia stavu súdnych oddelení. Podľa názoru mestského súdu sa zaťaženosť zriadením súdnej mapy neodstránila, pretože dlhodobý neúnosný stav preťaženia zákonného sudcu v súdnom oddelení sa neodstránil. V závere poznamenala, že predmet namietaného konania (náhrada nemajetkovej škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci) nespadá do prednostnej agendy súdu.

III.

6. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov (tzv. nová súdna mapa), ktorým bol v čl. VIII zmenený aj zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvody súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 371/2004 Z. z.“). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. v znení účinnom od 1. júna 2023 prechádza výkon súdnictva z Okresného súdu Bratislava I na Mestský súd Bratislava IV.

7. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESĽP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Neved'alová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález IV. ÚS 465/2022).

8. Predmetom konania je náhrada škody (12 160 eur) a náhrada nemajetkovej ujmy (10 000 eur), ktorá patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov. Ústavný súd sa stotožnil s názorom mestského súdu, že predmet konania nepatrí do prednostnej (prioritnej) agendy súdu. Avšak okolnosti prípadu sa nevyznačovali právnou či skutkovou náročnosťou, ktoré by mali konanie neúmerne predlžovať. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by prispeli k celkovej dĺžke konania. Citlivosť prípadu (význam sporu) sťažovateľka vzhľadla v nároku na výplatu invalidného dôchodku, o ktorý mala byť v dôsledku nesprávneho postupu Sociálnej poisťovne ukrátená. Aktivitu sťažovateľky (v podobe podania sťažnosti pre nečinnosť) zohľadnil ústavný súd pri posúdení primeraného finančného zadost'učinenia.

9. Ústavný súd posudzoval celkovú dĺžku konania od podania žaloby (23. decembra 2019) v trvaní takmer 4 rokov. Z dôvodu, že žalovaná na výzvu súdu z 1. júla 2020 nereagovala, okresný súd rozhodol rozsudkom pre zmeškanie žalovaného z 20. októbra 2020 (§ 273 Civilného sporového poriadku). Okresný súd na návrh žalovanej rozsudok pre zmeškanie uznesením z 27. novembra 2020 zrušil. Administratívna fáza konania prebiehala od 9. apríla 2021 do 6. decembra 2021. Ústavný súd vzhliadol takmer 2-ročnú nečinnosť súdu od 6. decembra 2021 do 20. októbra 2023. A napriek tomu, že mestský súd vyhlásil rozsudok na pojednávaní 20. októbra 2023, pričom jeho písomne vyhotovenie zaslal sporovým stranám 20. novembra 2023, došlo v namietanom konaní k nečinnosti a neefektívnej činnosti mestského súdu (pôvodne okresného súdu) (porov. I. ÚS 359/2022).

10. Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022, III. ÚS 660/2022).

11. Mestský súd ospravedlňoval dĺžku konania problémami súvisiacimi s prechodom výkonu súdnictva z Okresného súdu Bratislava I na mestský súd a zaťaženosťou súdneho oddelenia. Rovnako za ospravedlňujúci dôvod považoval vybavovanie prednostnej agendy, do ktorej predmet namietaného konania nepatrí. K uvedenému tvrdeniu ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry uvádza, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezjavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny

alebo subjektívny charakter. Preto akékoľvek problémy týkajúce sa súdnej reformy (tzv. súdnej mapy) nemôžu byť na ťarchu účastníka konania (III. ÚS 471/2023).

12. Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z vyjadrenia mestského súdu vyplýva, že vo veci bol vyhlásený rozsudok 20. októbra 2023 a ten bol sporovým stranám odoslaný 20. novembra 2023. Odoslaním písomného rozsudku sporovým stranám nateraz mestský súd v rámci svojej dispozície vykonal všetky kroky na dosiahnutie právnej istoty sťažovateľky. Z uvedeného dôvodu preto ústavný súd nedoplnil ochranu aj o uloženie príkazu mestskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov (porov. I. ÚS 314/2019, I. ÚS 333/2021).

IV.

13. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

14. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 10 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (náhrada nemajetkovej škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci), povahu a význam dotknutých práv, namietanú dĺžku konania (viac ako 3 roky), aktivitu sťažovateľky (podanie sťažnosti pre nečinnosť), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023), ústavný súd považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke 2 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

15. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde v celkovej sume 442,38 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie sťažnosti).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu